

בס"ד. שיחת יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה, ובמהלך ההתוועדות הורה שא' המסובים יהי' "פורס מפה ומקדש"¹].

א. ענינו של יום-טוב בכלל הוא — שבנ"י מתאספים יחדיו ונעשים בהתאחדות.

וכמדובר כמ"פ², שכל ענין צריך להתבטא גם בנגלה, ועד להלכה כפועל — מתבטא הדבר בפסק-דין שבזמן הרגל "כל איש ישראל .. כאיש אחד חברים"³, והיינו, שאף שבדרך-כלל (שלא ביו"ט) ישנם כאלה שביחס אליהם צ"ל זהירות מיוחדת בנוגע לקדושת המקדש כו', מ"מ, בזמן הרגל נחשבים כולם "חברים", ואין צורך לנהוג בעניני זהירות אלו. ולהעיר, שענין זה ("כל איש ישראל .. חברים") מביא גם רבנו הזקן⁴, ומוכן, שהכוונה בזה היא לא רק בנוגע להחיבור דרוחניות וגשמיות (כבפס"ד הנ"ל לענין קדושת המקדש), אלא נכלל בזה גם החיבור והאחדות בנוגע לכל הענינים שבין אדם לחבירו.

ב. נוסף על ההתאחדות של בנ"י בכל יו"ט, הנה בימים-טובים גופא — שיש בהם התחלקות, שיו"ט אחד אינו דומה לחבירו — גדולה ההתאחדות של בנ"י בחג הסוכות הרבה יותר מבשאר ימים-טובים.

ובהקדמה:

ענינו של חג הסוכות הוא — כפי שנקרא בשם "חג האסיף"⁵, ע"ש "באספך מגרנך ומיקבך"⁶, שענינו כפשוטו הוא אסיפת כל היבול מן השדות ומן הכרמים, שכן, ישנם מיני תבואה שמתבשלים בזמן מוקדם יותר, ויש מיני תבואה שאז הוא רק זמן זריעתם; ואילו כשמגיע חג הסוכות, "חג האסיף" — כבר נתבשלו כל מיני התבואה, ואז אוספים את כולם יחד.

ואין הכוונה ש"חג האסיף" הוא רק הכנה או סימן לחג הסוכות,

(1) פסחים ק, סע"א. וראה גם לעיל ע' 15. ירושלמי שם פ"ג סה"ו.

(2) ראה גם לעיל ע' 64. וש"נ. (4) תניא אגה"ק סוסכ"ב.

(3) ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו, א. (5) משפטים כג, טז. תשא לד, כב.

(6) פ' ראה טז, יג. (6) ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו, א.

אבל אינו קשור לעצם הענין דחג הסוכות, אלא, כשם שבחג הפסח, שנקרא "חג המצות", הפירושו הוא שחג הפסח קשור עם ענין המצות, עד שזהו כל ענינו של חג הפסח, כן הוא גם בחג הסוכות שנקרא "חג האסיף", שיש לו שייכות עם ענין האסיף.

והענין בזה — שהסיבה לכך שחג הסוכות הוא הזמן ד"באספך גו" ב' בגשמיות, היא, מפני שאז נפעל ענין האסיפה ברוחניות, ומזה שנתלשל ונמשך גם בגשמיות ענין אסיפת התבואות וכו'.

וטעם הדבר — כיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא", היינו, שמהתורה נמשך גם בעולם, ולא זו בלבד שכך הי' בששת ימי בראשית, אלא בכל הדורות ישנו הענין ד"אסתכל באורייתא כו'", היינו, שמהתורה — מאותם ענינים כפי שהם בתורה — נמשכים הענינים "בעלמא", בגשמיות העולם. ולכן, כיון שבגשמיות ישנו בחג הסוכות הענין ד"באספך גו'", הרי מובן, שהסיבה לכך היא משום שכן הוא ברוחניות. ליתר ביאור:

על הפסוק "בראשית ברא גו'", מפרש רש"י: "בשביל התורה שנקראת ראשית", כלומר שכל העולם נברא בשביל התורה, והתורה היא הפנימיות של העולם. ולכן ניכרים גם בעולם כל הענינים שישנם בהכוונה והפנימיות של העולם — תורה, ומהתורה נמשכים הם גם בעולם.

ובדוגמת אומן בשר-ודם העושה כלי, שניכר בכלי (עכ"פ בכמה ענינים עיקריים שבו) כוונת ומטרת הכלי, ועאכו"כ כשמדובר אודות אומן שעושה כלי בתכלית השלימות — כפי שהקב"ה ברא את העולם — הרי בודאי ניכרת בעולם (לא רק בענינים העיקריים שבו, אלא גם בכל פרט ופרט) תכלית בריאתו, "בשביל התורה".

וזהו ג"כ תוכן מאמר רז"ל⁹ "איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה, בכל¹⁰ דרכיך דעהו" — כי, ענינה של התורה הוא לברר את העולם, ולפעול שיהי' הענין ד"דעהו" (לא רק בתורה ומצוות, אלא) גם "בכל דרכיך", היינו, להמשיך אלקות גם בעניני העולם. ובמילא נמשכים בעולם כל הענינים שישנם בתורה.

ומזה מובן בנוגע ל"חג האסיף", שכיון שבתורה ישנו בחג הסוכות ענין האסיפה והקיבוץ, לכן ניכר הדבר גם בעולם — "באספך מגרנך ומיקבך" בגשמיות.

9) ברכות סג, א.

10) משלי ג, ו.

7) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

8) בראשית א, א.

ג. והטעם שדוקא בחג הסוכות נפעל ענין האסיפה והקיבוץ של כל בניי יחד — להיותו מיד לאחר יום-הכפורים:

ביוהכ"פ הוא הגמר והחותם של עשרת ימי תשובה וראש-השנה, ואז נפעל הענין ד"סלחתי כדברך"¹¹, שזהו"ע דבעלי תשובה, ועד "זדונות נעשו לו כזכיות"¹².

והרי תוכן עבודת בעלי תשובה הו"ע המסירות-נפש (שלכן הסיום דיוהכ"פ הוא באמירת "שמע ישראל גו'", שהו"ע המס"נ), שבענין זה כל ישראל הם בשוה, ללא התחלקות כלל.

ומעשיית ויוהכ"פ — נמשך ענין זה בגלוי בחג הסוכות, שבו נעשה ענין האסיפה כו' של כל בני ישראל יחד, בלי התחלקות כלל.

ד. ובכל זה ניתוסף בפרט בשנה זו — שנת הקהל:

בהוספה על ענין האחדות שבכל יו"ט, "כל איש ישראל .. חברים", וכולם באים לביהמ"ק לראות כו', "כדרך שבא לראות כך בא לראות"¹³, ובהוספה על ענין האחדות שבחג הסוכות, "חג האסיף" (כנ"ל בארוכה) — ניתוסף בשנה זו מעלה יתירה מצד הענין ד"הקהל", "הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך"¹⁴, הקהלת כל בניי מכל מקום שהם "לראות את פני הוי' גו'"¹⁵.

ואף שבזמן הזה אין מקיימים מצות "הקהל", שקשורה עם ביהמ"ק וכו' וכו' — הרי זה רק בנוגע לגשמיות הענינים, אבל ברוחניות ישנם כל הענינים כמקודם.

ואדרבה: דוקא עי"ז שנעשים ברוחניות, הרי זה פועל שימושכו אח"כ גם בגשמיות, והיינו, שע"ז שהענינים ד"הקהל" נעשים גם עתה ברוחניות, הרי זה פועל שיהי' קיום הענין ד"הקהל" גם בגשמיות, בבנין ביהמ"ק השלישי, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו כו', למטה מעשרה טפחים.

* * *

ה. זמן מצות "הקהל" — כפשוטו בגשמיות — הוא ביום השני של חג הסוכות, ט"ז תשרי (ואם לא קיימו את הענין ד"הקהל" בזמנו,

13 חגיגה ב, א. וש"ג.

14 וילך לא, יב.

15 שם, יא.

11 שלח יד, כ. וראה לקו"ש חכ"ד ע'

570 הערה 10. וש"ג.

12 יומא פו, ב.

יש שקר"ט אם אפשר להשלימו לאח"ז במשך שאר ימות החג, וכמבואר הדיעות בזה¹⁶).

ומזה מובן שכן הוא גם ברוחניות הענינים, כפירוש האריז"ל¹⁷ על הפסוק¹⁸ "והימים האלה נזכרים ונעשים", שכאשר "נזכרים" כדבעי, אזי "נעשים", היינו, שאותם ההמשכות שנמשכו אז, חוזרים ונמשכים עתה. וכיון שבודאי ישנו עתה הענין ד"נזכרים" כדבעי, הרי חוזר ונעשה עתה הענין ד"הקהל" ברוחניות.

ובפרט שהענין ד"נזכרים" נעשה ע"י רבים, שמתכנסים כולם יחד, שעז"נ¹⁹ "הן א-ל כביר ולא ימאס", שזהו מצד עצם הענין ד"רבים", גם ללא עבודה, ועאכו"כ כשניתוסף בזה גם ההמשכה שע"י העבודה ("נזכרים"), הרי בודאי נמשכים כל ההמשכות ד"הקהל" בשלימות.

ו. הענין ד"הקהל" הוא בנוגע לכל בניי — גם אלו הנמצאים במדינה רחוקה כו' — שנקהלים כולם יחד, ועד שנעשים ענין אחד.

ואף שהענין ד"הקהל" קשור עם מקום מסויים בגשמיות (שצ"ל בביהמ"ק דוקא), וכן עם זמן מסויים כו' — הרי כל זה הוא רק כשהדבר נעשה בגשמיות, אבל כשנעשה ברוחניות, אזי אין הגבלות כלל, ובאיזה אופן שיהי' — נפעל הענין ד"הקהל".

וע"ד שמצינו בנוגע לענין התורה, שהיא למעלה מהגבלות, שלכן, "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה"²⁰, והיינו, שאף שהקרבת קרבן עולה תלוי' בביהמ"ק דוקא וביום דוקא וכו' וכו', אעפ"כ, בשעה שאדם עוסק בתורת עולה — בכל זמן ובכל מקום שיהי', אפילו בלילה ואפילו בחוץ-לארץ — הרי זה נחשב "כאילו הקריב עולה", ועד שעז"נ²¹ "ונשלמה פרים שפתינו", "ונשלמה" דייקא, מלשון תשלומין ושלמות, היינו, שע"י העסק בתורת עולה נעשה ענין ההקרבה בתכלית השלימות²².

ועד"ז בנוגע לענינו — שכאשר הענין ד"הקהל" נפעל ברוחניות, אין בו הגבלות, וגם כשחסרים כל התנאים הדרושים לקיום המצוה בגשמיות, הרי זה נפעל ברוחניות הענינים.

וכיון שהענין ד"הקהל" שנפעל עתה ברוחניות אינו תלוי במקום

19) איוב לו, ה. וראה ברכות ח, רע"א.

20) מנחות בסופה.

21) הושע יד, ג.

22) ראה גם לקו"ש חל"ב ע' 36 ואילך.

וש"נ.

16) ראה אנציק' תלמודית (כרך י) ערך

הקהל ס"ג (ע' תמו ואילך). וש"נ.

17) רמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא

ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

18) אסתר ט, כח.

מסויים בגשמיות (ביהמ"ק) — הרי מובן שאין בזה הגבלות של ריחוק מקום, שהרי כל ענין הריחוק הוא מצד המציאות דמקום גשמי (שבזה שייך התחלקות ופיזור או קיבוץ ואחדות), אבל כשמדובר בענין שלמעלה ממקום — אין בזה הגבלות של ריחוק מקום.

ולכן, הנה גם אלו שנמצאים במקום רחוק, במיצר ושבי', ובגלוי אין מניחים להם לעסוק בהענין ד"הקהל" — מצטרפים גם הם להענין ד"הקהל" הנעשה כאן, כיון שאין הפסק כלל, ונעשה ענין אחד.

ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט²³ שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, הרי מצד הרצון נמצאים אנו יחד עמהם, ובמילא, אף ששם אין אפשרות לקיים את הענין ד"הקהל" בגלוי, מ"מ, כיון שכאן ישנו הענין ד"הקהל" בגלוי, "ביד רמה" ו"בריש גלי"²⁴, הרי זה פועל גם עליהם, שגם הם מצטרפים לזה, והכל נעשה ענין אחד.

וע"ד דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁵, שכאשר מוסיפים ופועלים בעניני תורה ומצוות כאן, הרי זה פועל גם שם, כי התו"מ צ' פורצים ("ברעכץ דורך") את כל המדידות וההגבלות של העולם, כך, שגם בריחוק מקום נעשית אחדות ומציאות אחת.

ובאופן זה נפעל הענין ד"הקהל" בנוגע לכל בניי, וכפשטות הלשון "הקהל" — קהל אחד, שכל בניי, "האנשים (כולל גם "חוטב עציץ" ו"שואב מימך"²⁶) והנשים והטף (אפילו קטני קטנים²⁷) וגרך אשר בשעריך", מתאחדים עם המלך ונעשים מציאות אחת, ובמילא פועל הדבר את הפעולה שצריכה להיות ע"י הענין ד"הקהל" — "למען ילמדו ויראו את הוי' אלקיכם גו"¹⁴.

ועד שבאים לקיום הענין ד"הקהל" בגשמיות — בביאת משיח צדקנו, בבנין ביהמ"ק בקרוב ממש.

* * *

ז. ידוע הסיפור המובא בספרי פולין²⁸ אודות הבעש"ט — ה"אושפיזא" החסידי דאתמול — שפעם עשה סוכה, ובאו גדולי מעזיבזו

(23) ראה כתר שם טוב בהוספות סמ"ח. וראה גם הנסמן בלקו"ש חל"ד ע' 330 (הערה וש"נ).

(24) בשלח יד, ח ובת"א עה"פ. ד"ה לקטני קטנים).

(25) ראה סה"מ תרפ"ט ס"ע 113 ואילך. (28) ראה ס' בעש"ט על התורה סוכות בתחלתו (וש"נ).

וראה גם תו"מ ח"מ ע' 237. וש"נ. (26) נציבים כט, יו"ד. (27) ראה רמב"ן ואוה"ח וילך שם, יג.

(מקום מגוריו של הבעש"ט) ואמרו שהסוכה פסולה, והבעש"ט התפלפל והתווכח עמהם להוכיח שסוכתו כשרה, ועדיין לא הסכימו עמו. והרכין הבעש"ט ראשו על ידיו, ולאח"ז נמצאה שם פתקא שבה נכתב: "סוכת ר' ישראל כשרה היא", וחתום עלי' המלאך מט"ט שר הפנים.

וכמדובר פעם²⁹, שבודאי לא הי' רצונו של הבעש"ט להראות סתם "קונצן"... ובפרט להטריח את המלאך מט"ט שר הפנים לכתוב עבורו פתקא, ובפרט בחוה"מ שעשיית מלאכה מותרת רק בדבר האבד וכיו"ב. וא"כ, צריך להבין: מדוע הוצרך הבעש"ט לפתקא ממלאך מט"ט? ובכלל אינו מובן: איך אפשר שסוכתו של הבעש"ט לא תהי' בהידור, עד כדי כך שיהיו דעות לפוסלה? — הרי בודאי הי' קיום המצוות אצל הבעש"ט באופן של "מהדרין מן המהדרין", ואיך יתכן שהבעש"ט יקיים מצות סוכה באופן שלכמה דעות ה"ה סוכה פסולה?! ואין לומר שמלכתחילה היתה כוונת הבעש"ט לעשות סוכה כזו שיצטרך להביא את מלאך מט"ט להוכיח את כשרותה, בכדי להראות לגדולי מעזיבוז שיש לו שייכות עם הענינים שלמעלה, מלאך מט"ט כו' — שהרי הי' יכול לעשות זאת באופן אחר, ולא באופן של קיום המצוה שלא בהידור, ועאכו"כ — לא באופן של "מהדרין מן המהדרין"!

זאת ועוד:

ע"פ המדובר תמיד³⁰ שכל סיפור שמספרים לנו [ואף שלא שמעתו סיפור זה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי "לא ראינו אינה ראי"י³¹, ועד"ז "לא שמענו אינו ראי"י] נוגע לנו בעבודה בפועל — יש לבאר גם ההוראה מסיפור זה.

וזאת — על יסוד פתגם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע³², שכאשר הדבר יכול להביא לידי ענין של יראת שמים, אפשר לחדש ביאור באיזה ענין.

ח. והביאור בזה:

איתא במדרש³³ שחג הסוכות הוא "ראשון לחשבון עוונות", כי, לאחר ר"ה עשי"ת ויוהכ"פ, שאז נעשה ענין הכפרה ("עיצומו של יום מכפר"³⁴), "סלחתי כדברך"¹¹, ועד ש"זדונות נעשו לו כזכיות"¹² — אין

(32) ראה אג"ק שלו ח"ב ע' תשכ.

(33) תנחומא אמור כב. ויק"ר פ"ל, ז.

(34) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג"ד.

וראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 203. וש"נ.

(29) שיחת יום ב' דחג"ס תשכ"ה ס"ו

ואילך (תו"מ חמ"א ע' 86 ואילך).

(30) ראה גם תו"מ חמ"ה ע' 141. וש"נ.

(31) ראה כתובות כג, א. וש"נ.

אצל בני ענין של חטא ועוון, ועד"ז בימים שבין יוהכ"פ לסוכות, שאז "כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו וזה עוסק בלולבו"; ורק כשמגיע חג הסוכות, אזי יכול להתחיל ענין של עוון — "ראשון לחשבון עוונות".

ועל זה בא ענין הסוכה — להגן מענין החמימות, הלהט ("קאָך") בעניני העולם — שעז"נ³⁵ "רוחם הוא אבי כנען", שנמשך ממ"ח צירופים אחרונים דשם הוי' (כמובא בחסידות³⁶) — כדי שלא יהי' ענין של חטא כו'.

וכיון שבחג הסוכות מתחיל ענין העבודה עם עצמו (שלילת ענין החטא כו') — הרי מובן שיש בזה חילוקי מדריגות (ולא כמו ברה"ע שיי"ת ויוהכ"פ שאז נמצאים בני" במעמד ומצב שלמעלה מהתחלקות), כך, שאינה דומה הסוכה של "ראשיכם שבטיכם" לסוכתם של "חוטב עציך" ו"שואב מימך", היינו, שענין הסוכה — שלילת החמימות כו' — אצל "ראשיכם שבטיכם" הוא ביתר הידור מאשר אצל "חוטב עציך" כו'.

ט. וזהו תוכן הסיפור אודות סוכתו של הבעש"ט — שהשפיל את עצמו לירד לסוכה של "חוטב עציך" ו"שואב מימך", להורות, שגם כאשר ישנם כמה שאלות וכו', הרי זו סוכה כשרה, ומגינה עליהם כו'.

ואע"פ שבגלל זה נגרע אצלו בקיום המצוה בהידור, ולא עוד אלא שגם לאחרי שהופיעה הפתקא מהמלאך מט"ט, הרי התורה "לא בשמים היא"³⁷ — אעפ"כ, מאחר שסו"ס היתה הסוכה כשרה ע"פ תורה, עשה הבעש"ט את סוכתו באופן כזה, כדי לפעול אצל "חוטב עציך" שגם להם תהי' סוכה כשרה שתגן עליהם ותצילם מעוון כו'.

ובזה הראה הבעש"ט לגדולי מעזיבוו כיצד צריך להתנהג מנהיג ישראל אמיתי — שעליו להשפיל את עצמו למטה, גם אם עי"ז יחסר אצלו כו', ולא זו בלבד, אלא שהוריד והמשיך לשם גם את מלאך מט"ט (כיון שזהו ע"פ תורה).

וע"ד שמצינו³⁸ בנוגע לרכנו הזקן, שבהיותו במעמד ומצב ד"עמך לא חפצתי גו"³⁹, וכהלשון המובא בשורש מצות התפלה⁴⁰: "איך וויל זע

(39) תהלים עג, כה.

(35) נח ט, יח.

(40) סהמ"צ להצ"צ פ"מ (דרמ"צ קלח,

(36) ראה תו"מ ח"י ע' 296 ואילך. וש"נ.

סע"א). — נעתק ב"היום יום" יח כסלו.

(37) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

(38) לקר"ד ח"א מה, רע"א.

גאָר ניסט, איך וויל ניט דאײן ג"ע . . איך וויל מער ניט אַז דיך אליין" — ניתק עצמו מדביקות זו, ובשעת מעשה הלך לעשות טובה ליהודי.

והגע עצמך:

רבינו הזקן הגיע להמדריגה שהיא תכלית השלימות האפשרית אצל נשמה בגוף — "לאשתאבא בגופא דמלכא"⁴¹, ואעפ"כ, השפיל את עצמו כדי לעשות טובה ליהודי, שהיא מדריגה פחותה הרבה יותר, הקשורה עם מצות הצדקה, שענינה הוא בירור המטה.

ומה גם שבנוגע למצות צדקה, הרי הנותן אינו יודע בוודאות שהעני יקבל ממנו את הצדקה (ומטעם זה אין מברכים על מצות הצדקה, שהרי יתכן שהעני לא יחפוץ לקבל את הצדקה, וברכתו תהי' לבטלה⁴²), ואעפ"כ, ניתק רבנו הזקן את עצמו מדביקותו, על הספק, שמא יעלה בידו לעשות טובה ליהודי.

ולכאורה: כיון שרבנו הזקן הגיע כבר למדריגה היותר נעלית ד"עמך לא חפצתי גו'" — מדוע הוצרך לירד ממדריגתו ולהתמסר לענין הצדקה?!

אלא, שזהו ענינו של מנהיג ישראל — שמשפיל עצמו ממדריגתו כדי לעשות טובה ליהודי הנמצא למטה מטה.

ובאופן כזה היתה גם הנהגת הבעש"ט — שהשפיל עצמו לקיים מצות סוכה באופן שהיו בזה כמה שאלות כו', ובלבד שעיי"ז תבוא טובה ליהודי שנמצא במדריגה תחתונה, שלא תהי' לו שייכות לענין של עוון כו'.

י. וזוהי גם ההוראה לכל אחד מישראל:

אמנם לא כל אחד יכול לפסוק לעצמו אימתי יכול לוותר על הידור מצוה, מאחר שאינו יודע מה מותר כו'; אבל, ישנה ההוראה מאלו שיש בכחם לפסוק ע"פ תורה, שאע"פ שצריך לחשוב גם אודות עצמו, שהרי "אדם קרוב אצל עצמו"⁴³, "ומבשרך לא תתעלם"⁴⁴, אעפ"כ, יש להתנהג כמו הבעש"ט, לוותר על ההידור — באופן המותר ע"פ תורה — כדי שעיי"ז תהי' טובה ליהודי ברוחניות.

427. וש"נ. שם חמ"א ע' 152.

43) יבמות כה, ריש ע"ב. וש"נ.

44) ישעיה נח, ז.

41) זח"א ריז, ב.

42) ראה שו"ת הרשב"א סי"ח. וראה גם

לקו"ש חל"ד ע' 85 הערה 24. תו"מ חל"ג ע'

ואשרי חלקם של אלו הנשמעים להבעש"ט ולתלמידיו, ולתלמידי תלמידיו עד דורנו זה.

יא. ואם הדברים אמורים בנוגע ליהודים שהחסרון שלהם במצות סוכה הוא מצד רצונם, הרי עאכו"כ בנוגע ליהודים שרצונם וחפצם לקיים את המצוה, אלא שנמצאים במעמד ומצב שאין מניחים להם לקיים את המצוה — שברור הדבר שרבותינו נשיאינו מכניסים את עצמם ("זעצן זיך אַרײן") לעסוק בעניניהם, ופועלים עבורם, שאף שבגשמיות חסר אצלם ענין הסוכה (שהרי "אונס כמאן דעביד לא אמרינן"⁴⁵), מ"מ, יומשך להם ענין הסוכה ברוחניות — ע"ד המבואר בלקו"ת⁴⁶ ענין קיום המצוות ברוחניות אצל הצדיקים שבבחי' לויתן, שהוא מלשון התחברות, כמו "הפעם ילוה אישי גו"⁴⁷, לחבר את העולמות עם אין-סוף.

ועי"ז באים — יחד עם כל בניי — לקיום היעוד "ופרוש עלינו סוכת שלומך"⁴⁸, בקרוב ממש, ובאופן ד"עד מהרה ירוץ דברו"⁴⁹, כביאת משיח צדקנו.

* * *

יב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ולקחתם לכם ביום הראשון גו'.

* * *

יג. בהמשך להנזכר לעיל (ס"ז) אודות האושפיזא החסידי דאתמול — כידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁰ שה"אושפיזין" החסידיים הם הבעש"ט, המגיד וכו' — הרי ה"אושפיזא" דיום זה הוא הרב המגיד.

ישנו מאמר מהרב המגיד שנדפס ב"אור תורה"⁵¹ (א' מג' הספרים שצריכים להיות אצל כל אחד, כפי שכבר נדפס הלשון בזה⁵²). וז"ל:

"בסוכות תשבו שבעת ימים⁵³. לפי הפשט הי' צריך לכתוב בהיפך, שבעת ימים תשבו בסוכות. אך כך פירושו, אתם בני אדם תראו שבסוכות תשבו אתם במעשיכם, כי הז' ימים עליונים היינו הז' אושפיזין עלאיין".

סעודת ליל א' ס"ב (לעיל ע' 80). וש"נ.
 51) אמור סקכ"א.
 52) סה"מ תש"י ע' 265. סה"ש תש"ט
 ס"ע 336 ואילך. וראה גם ר"ד הנ"ל ס"א
 (לעיל ע' 79).
 53) אמור כג, מב.

45) ירושלמי קידושין פ"ג ה"ב. וש"נ.
 46) ר"פ שמיני.
 47) ויצא כט, לד.
 48) נוסח ברכות ק"ש של ערבית.
 49) תהלים קמו, טו.
 50) שיחת ליל א' דחה"ס תרצ"ז ס"ד
 (סה"ש תרצ"ז ע' 161). וראה גם ר"ד בעת

והענין בזה — כמבואר בזהר פרשת אמור⁵⁴, שהמשכת "הז' אושפיזין עילאין" נעשית ע"י עבודת האדם ("אתם במעשיכם") בענין הצדקה, הן בחג הסוכות עצמו, לשמח את העניים בסעודות דסוכות, והן לפזר מעות לעניים בערב סוכות⁵⁵ (דאף שזהו עדיין לפני סוכות, הרי זה מכשיר את האדם ועושה אותו "כלי" לקבלת האושפיזין דחג הסוכות).
אבל לכאורה אינו מובן:

מהי השייכות של הפירוש הפנימי ד"בסוכות תשבו שבעת ימים", שענין האושפיזין ("שבעת ימים") נעשה עי"ז "שבסוכות תשבו אתם במעשיכם", ע"י ענין הצדקה, לפשטות הענין דישיבה בסוכה — הרי ענין הסוכה הוא דבר התלוי באדם, שכשרוצה ה"ה עושה סוכה, משא"כ ענין הצדקה אינו תלוי (רק) בהנותן, כאמור לעיל (ס"ט) שיתכן שהעני יסרב לקבל את הצדקה?

יד. ולהעיר, שבמאמר הזהר הנ"ל ישנו ענין נוסף הדורש ביאור: בהמשך מאמר הזהר⁵⁶ מבואר שע"י ענין הצדקה באים האושפיזין ונותנים את ברכותיהם: "אברהם קרי עלי' אז תתענג על הוי"ו⁵⁷, ויצחק קארי עלי' כל כלי יוצר עליך לא יצלח⁵⁸, אמר ר' שמעון האי דוד מלכא אמר לי' .. אבל יצחק קאמר גבור⁵⁹ בארץ יהי' זרעו וגו'".

ואינו מובן⁶⁰: כיון שר' שמעון מסיק שיצחק אומר הפסוק "גבור בארץ גו"ו" — למה הוצרך להביא גם את הדעה שיצחק אומר הפסוק "כל כלי גו"ו", שזהו קס"ד בלבד?

בשלמא בנגלה דתורה יש מקום לאריכות השקו"ט (ובעיקר בתלמוד בבלי, משא"כ בתלמוד ירושלמי שאין אריכות כ"כ) — כיון שחלק עיקרי בזה הו"ע "פלפולא דאורייתא"; משא"כ בפנימיות התורה לא נוגע כל אריכות הדברים. וכידוע⁶¹ החילוק בין נגלה דתורה לפנימיות התורה, שבנגלה דתורה הלשון הוא "תא שמע", משא"כ בזהר הלשון הוא "תא חזי", שזהו החילוק בין שמיעה לראי', ש"אינה דומה שמיעה לראי'⁶².

54) ח"ג קג, ב ואילך.
55) פע"ח שער חה"ס בסופו. סידור (עם ס"ג ואילך (תו"מ חכ"ד ע' 62 ואילך). וש"נ.
61) ראה לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע שפ ואילך. ס' כחו דרשב"י מב, ב. וראה גם תו"מ ח"ג ע' 74. וש"נ.
62) מכילתא יתרו יט, ט.
54) ח"ג קג, ב ואילך.
55) פע"ח שער חה"ס בסופו. סידור (עם ס"ג ואילך (תו"מ חכ"ד ע' 62 ואילך). וש"נ.
61) ראה לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע שפ ואילך. ס' כחו דרשב"י מב, ב. וראה גם תו"מ ח"ג ע' 74. וש"נ.
62) מכילתא יתרו יט, ט.
56) קד, א.
57) ישע"י נח, יד.
58) שם נד, יז.
59) תהלים קיב, ב.

ויתירה מזה: מבואר באגרת הקודש⁶³ שפנימיות התורה היא "אילנא דחיי דלית תמן לא קשיא .. ולא מחלוקת"⁶⁴. וא"כ, איך יתכן שיש שתי דעות בפנימיות התורה בנוגע לפסוק שאומר יצחק⁶⁵?

טו. ונחזור לעניננו — לבאר השייכות של הפירוש הפשוט ד"בסוכות תשבו" (דבר התלוי לגמרי בהאדם) עם הפירוש הפנימי שענין זה נעשה ע"י הצדקה (שאינו תלוי בהנותן):

נזכר לעיל (ס"ו) שהגבול דריחוק המקום אינו מפסיק, וכאשר מוסיפים בלימוד התורה וקיום המצוות במקום זה, הרי זה פועל גם באותם מקומות שבהם אין מניחים לקיים המצוה, כך, שההוספה בתומ"צ במקום אחד היא בבחי' "צדקה" שנותנים ל"עניים" שנמצאים במקום שאין מניחים אותם לעשות זאת.

ובנוגע לצדקה זו — הרי בודאי שהמקבלים חפצים לקבל, ואולי אף יותר מהנותן! ... ובמילא, הרי זה תלוי לגמרי בהנותן, שהרי ענין זה נפעל רק כאשר רוצה להוציא אותם י"ח במצוה זו, משא"כ אם אינו רוצה כו'.

ובאופן כזה מצטרפים הגוף והנשמה: הגוף — גשמיות הדבר — שישנו אצל הנותן, והנפש (הרצון) — שישנה בשלימות אצל המקבלים, עוד יותר מאשר אצל הנותן, ונעשים מצוה אחת שלימה.

וע"ד מאמר הגמרא (במסכת חולין⁶⁶) "ישראל קדושים הן, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה", וכפירוש הרה"ק ר' זושא מאניפאלי (שנדפס בספרי חסידות פולין⁶⁷), שהרצון של פלוני מצטרף עם המעשה של אלמוני ונעשים מצוה ומציאות אחת.

ועי"ז ממשיכים את האושפיזין — "בסוכות תשבו שבעת ימים" — והם מברכים את ברכתיהם, ובאופן שממשיכים הברכות על כל השנה כולה.

* * *

טז. ה"הושענא" דיום ג' דחג הסוכות היא: "אום אני חומה"⁶⁸.
ואף שרבנו הזקן כותב בסידורו⁶⁹ ש"בשבת אין אומרים הושענות

63) סכ"ו. ראה מנורת זהב פ' פקודי אות לב.

64) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). וראה גם תו"מ חכ"ו ריש ע' 192. וש"נ.

65) לשלימות הענין — ראה שיחת

66) שחומ"ס ס"ב (לקמן ע' 119 ואילך). ס"ב ואילך (תו"מ ח"ב ס"ע 15 ואילך).

67) ז, ב. 68) סדר הושענות.

כלל" — הרי זה רק בגשמיות הענינים (ולאח"ז משלימים זאת כו'), אבל ברוחניות הענינים, הרי זה נפעל בשלימות.

ולכן ינגנו עתה את הניגון על התיבות "אום אני חומה".

[לאחרי שניגנו בשמחה, ובעידוד כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"י מחיאת כפיו הק' — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בבת-שחוק:]

כדי להרגיע את מצב־הרוח ("בארואיקן די געמיטער") — יש להעיר מהשו"ת בדברי הפוסקים⁷⁰ שמותר לרקוד ולמחוא כף כרגיל בעת הנגינה בשבת ויום-טוב, ואין צורך לעשות זאת כלאחר יד, ע"י היפוך כף היד⁷¹.

אח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א להכריז, שאף שכבר יצאו י"ח קידוש, ב"פורס מפה ומקדש"י — אעפ"כ יכול כל אחד לקדש עוד הפעם בבית, כדי להוציא י"ח את בני-הבית.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך ברכת המזון על הכוס.

חלוקת "כוס של ברכה" התקיימה לאחרי ההתוועדות דיום הש"ק חול המועד סוכות].

70) ראה שו"ת מנחת אלעזר ח"א סכ"ט. 71) כ"ק אדמו"ר שליט"א הראה זאת בידיו הק' (המור"2).

וראה גם תו"מ חי"ד ס"ע 59. וש"נ.